

Asia: VN/2821/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

a) Mitä vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

-

b) Selkeyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa sijaishuoltopaikan arjessa? Jos ei, miten säännöksiä tulisi muuttaa?

-

2. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolakiin (69 §) ja lastensuojelulakiin (16 b §) informatiivisluonteista viittausta voimassa olevaan sääntelyyn ns. hybridiyksikköjen perustamiseksi. Mitä vaikutuksia näette ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen kannalta?

-

a) Ovatko ehdotukset sääntelyltään selkeitä ja käytännössä toteutettavissa?

-

b) Miten arvioitte henkilöstölle asetettujen vaatimusten riittävyyttä?

-

c) Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään neljän kuukauden välein ja sen tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio. Miten arvioitte sääntelyä lapsen rajoittamisen tarpeellisuuden arvioimisen sekä sen sisällön ja laajuuden tarkistamisen näkökulmasta?

-

d) Mikä on näkemyksenne ehdotetun palvelun suhteesta erityisen huolenpidon jaksoon?

-

4. Esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä. Ovatko ehdotukset tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa käytännössä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4.

-

62 ja 63§ Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamista koskeva päätöksenteko

-

64 ja 70 a § Tekninen valvonta lastensuojelulaitoksessa

-

65 § Aineiden ja esineiden poisottaminen lastensuojelulaitoksessa

-

66 § Henkilöntarkastus

-

66 a § Henkilönkatsastus

-

67 § Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen

-

68 § Kiinnipitäminen laitoksessa

-

68 a § Kiinnipitäminen lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi

-

69 a § Luvatta lastensuojelulaitoksesta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

-

69 b § Lapsen kiinniotto

-

69 c § Kiinniotetun lapsen kuljettaminen

-

69 d § Perhekodista luvatta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

-

69 e § Poliisin virka-apu laitoksesta ja perhekodista luvatta poissaolevan lapsen kiinniottamisessa ja kuljettamisessa

-

71 § Erityiset rajoitukset kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana

-

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

6. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta ja täsmennettäväksi viraston nykyistä rakennetta. Vastaisivatko ehdotukset tätä tavoitetta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 6.

-

7. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Vastaavatko ehdotukset tätä tavoitetta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 7.

-

8. Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä.

Vammaisfoorumi on 29 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Kiitämme lausuntopyynnöstä ja lausumme vammaisten lasten ja nuorten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Haluamme muistuttaa YK:n vammaissopimuksesta (artiklat 7 ja 19) myös lastensuojelua koskevissa asioissa.

Vammaisfoorumi näkee, että lastensuojelulain kokonaisuudistus on tarpeen. Sääntelyn tulee tukea lapsen oikeuksia mm. sijaishuollossa. Erilaisten lasten ja nuorten tarpeet tulee huomioida lastensuojelussa nykyistä laajemmin ja tämän tulee näkyä henkilöstön osaamisessa ja valmiuksissa kohdata kaikki lastensuojelun asiakkaat yksilöllisesti ja yhdenvertaisesti. Esimerkiksi esineiden poisottamista harkittaessa on otettava huomioon lasten erityiset tarpeet ja tähän heidän kanssaan työskentelevillä ammattilaisilla tulee olla riittävää osaamista ja mahdollisuus toimia joustavasti.

Riittävä osaaminen (esim. vammaisten henkilöiden apuvälineet, yksiköiden esteettömyys ja neuropsykiatrinen osaaminen) on varmistettava myös perustettaessa uudentyyppisiä yksiköitä. Yksiköiden perustamisessa tulee kiinnittää huomiota myös alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Erityislasten osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota nivelvaiheisiin esim. yksiköstä toiseen siirryttäessä.

Rajoitustoimenpiteiden tulee aina olla viimesijaisia ja niiden on perustuttava yksilölliseen arvioon. Rajoitustoimenpiteiden kohdalla on tärkeää huomioida henkilöstön osaaminen sekä ympäristötekijöiden vaikutus esim. autismin kirjon lasten ja nuorten osalta. Mikäli lapsen tai nuoren tarpeet tulevat huomioiduksi (esim. aistiesteetön ympäristö) ja hän tulee ymmärretyksi omilla kommunikointitavoillaan, rajoitustoimia ei monesti tarvita. Kaikki rajoitustoimenpiteet tulee arvioida ja dokumentoida huolellisesti ja erityisesti kiinnipitojen osalta tarvitaan huolellista arviointia ja seurantaa.

Lastensuojelun uudistaminen on tarpeen ja on tärkeää kehittää uudenlaisia palveluja. Erityisesti perhehoitoa ja ei-laitosmaisia yksiköitä tulisi kehittää. Vammaisfoorumi haluaa kuitenkin muistuttaa, että lastensuojelun ei tulisi milloinkaan paikata muiden palvelujen puutteita. Valitettavan usein näin kuitenkin tapahtuu vammaisten tai erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kohdalla. Monen perheen osalta sijoitukset olisivat vältettävissä oikea-aikaisella ja riittävällä tuella sekä palveluilla. Jotta palvelujärjestelmä pystyy vastaamaan moninaistuviin tarpeisiin, tarvitaan lisää osaamista myös vammaisuudesta ja vammaisten lasten ja nuorten kohtaamisesta palvelujärjestelmässä. Kaikissa palveluissa vanhempien rooli ja toimiva yhteistyö heidän kanssaan on keskeistä, jotta lapsen oikeudet toteutuvat.

Erityisesti haluamme muistuttaa siitä, että vammaispalvelulain mukaisesti lapsen asumisen tuki tulee järjestää vammaiselle lapselle (ml. neurokirjon lapset) vammaispalveluna, eikä lastensuojelulain perusteella tehtävänä sijoituksena silloin, kun perheessä ei ole lastensuojelullisia olosuhteita.

Osa jäsenjärjestöistämme on antanut lausuntonsa asiasta ja niissä on kattavasti vastattu lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin. Vammaisjärjestöissä on laajaa asiantuntijuutta vammaisten lasten ja nuorten erityistarpeista. Järjestöt ovat mielellään käytettävissä lain jatkovalmistelussa ja toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä.

Vammaisfoorumi ry

Maija Aatelo

Anni Kyröläinen

varapuheenjohtaja pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Ignatius Katri
Vammaisfoorumi ry